

EDUSKUNNAN PUHEMIESNEUVOSTON ASETTAMIEN
KANSAINVÄLISTEN VALTUUSKUNTIEN
TOIMINTAKERTOMUKSET
2022

Helsinki 2023

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ	2
1 Naton parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan toiminta	3
2 Parlamenttienvälisen liiton eli IPU:n Suomen valtuuskunnan toiminta	3
2.1 Yleiskokoukset	4
2.2 Hallintoneuvoston kokous	8
2.3 Pohjoismaiset IPU-kokoukset	9
2.4 Ison-Britannian IPU-valtuuskunnan vierailu Helsinkiin	9
2.5 Opintovierailu Geneveen	9
3 Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunnan toiminta	9
3.1 Arktisten valtuuskuntien parlamentaarikkokokous	10
3.2 Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvän komitean kokoukset (SCPAR) ...	11
3.3 Suomen arktisen valtuuskunnan kokoukset	12
3.4 Suomen arktisen neuvottelukunnan toiminta	12
3.5 Antarktista koskeva parlamentaarinen yhteistyö	13
3.6 Muut tapahtumat	13
4 Aasian ja Euroopan parlamentaarisen kokouksen eli ASEP:n Suomen valtuuskunnan toiminta	13
5 Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin eli BSPC:n Suomen valtuuskunnan toiminta ..	13
5.1 Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin eli BSPC:n kokous	14
5.2 Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvän komiteaan kokoukset	14
5.3 Ilmastonmuutos- ja biodiversiteettiryhmän toiminta	15
5.4 Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunnan kokoukset	15
6 Välimeren unionin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan toiminta	16
7 Eduskunnassa toimivien kansainvälisten yhteistyöverkostojen toiminta	16
7.1 Eduskunnan ihmisoikeusverkoston toiminta	16
7.2 Eduskunnan rauhanvälitysverkoston toiminta	17
7.3 Eduskunnan globaaliryhmän toiminta	17
7.4 Nuorten kansanedustajien kansainvälisen verkoston toiminta	18
LIITE: VALTUUSKUNTIEN JÄSENYKSET VAALIKAUDELLA 2019–2023	19

TIIVISTELMÄ

Vaalikauden alussa eduskunnan puhemiesneuvosto nimeää kuuden kansainvälisen valtuuskunnan jäsenet. Tähän asiakirjaan on koottu eduskunnan puhemiesneuvoston nimeämien kansainvälisten valtuuskuntien toimintakertomukset vuodelta 2022. Kertomuksen lopussa käydään lyhyesti läpi myös eduskunnassa toimivien kansainvälisten verkostojen keskeinen toiminta.

Venäjän 24.2.2022 aloittama hyökkäyssota Ukrainaan väritti kertomusvuonna kaikkien tässä kertomuksessa mainittujen kansainvälisten järjestöjen keskusteluja. Lyhyessä ajassa kannatus Suomen liittymiselle puolustusliitto Natoon nousi jyrkästi ja 17.5.2022 Suomi haki virallisesti Nato-jäsenyyttä.

Eduskunnasta on osallistunut valtuuskunta Naton parlamentaarisen yleiskokouksen kokouksiin vuodesta 1995 alkaen. Kertomusvuonna Suomen Nato-valtuuskunta osallistui kahteen kokoukseen paikan päällä ja lisäksi muutamaan etäkokoukseen. Suomi myös isännöi Helsingissä syksyllä järjestettyä isoa Nato-parlamentaarikotapaamista (Rose-Roth-tapaaminen), johon osallistui yli 100 edustajaa Nato- ja kumppanimaista.

Vuonna 2022 Parlamenttienvälinen liitto eli IPU (engl. *Inter-Parliamentary Union*) toimi koronapandemian jälkeen jälleen normaalisti. Järjestön päätapahtumat kertomusvuonna olivat yleiskokoukset Indonesiassa ja Ruandassa sekä YK-kuuleminen New Yorkissa. Keväällä Indonesiassa järjestetyn yleiskokouksen pääkeskustelu käytiin ilmastonmuutoksesta. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa nousi odotetusti yleiskokouksen kiireelliseksi aiheeksi. Syksyn yleiskokous järjestettiin Ruandassa, jonka pääteemana oli sukupuolten välinen tasa-arvo. Tässäkin kokouksessa keskusteltiin Venäjän hyökkäyssodasta.

Arktiset valtuuskunnat Suomen, Norjan, Tanskan, Islannin ja Kanadan parlamenteista kokoontuivat Grönlannin Nuukissa pidettyyn arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssiin syyskuussa (engl. *Arctic Parliamentary Summit: Nordic and North-American Collaboration*). Kokouksen ohjelma rakentui kolmen pääteeman ympärille: ilmastonmuutos, arktisen alueen asukkaat ja arktisen alueen talous. Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvä komitea kokoontui kaksi kertaa kertomusvuoden aikana. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset näkyivät myös arktisessa parlamentarisessa yhteistyössä siten, että Venäjää ei enää helmikuusta 2022 lähtien kutsuttu mukaan yhteistyöhön.

Itämeren alueen parlamentaarikot, alueen hallitusten edustajat ja sidosryhmät kokoontuivat kesäkuussa Tukholmaan vuotuisen Itämeren parlamentaarikkokonferenssiin (engl. *Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC*). Venäjän hyökkäys Ukrainaankin vaikutti Itämeri-yhteistyöhön siten, että kokous käytiin ilman Venäjän jäsenparlamentteja duumaa, liittoneuvostoa ja Luoteis-Venäjän lakiasäättäviä elimiä, jotka oli suljettu pois yhteistyöstä jo aiemmin. Konferenssissa käsiteltiin alueellista yhteistyötä, demokratiaa ja sananvapautta, ilmastonmuutoksen haittavaikutusten hillitsemistä, näihin sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Lisäksi siellä käsiteltiin alueen demografisia haasteita erityisesti Ukrainan sodan valossa. Istunto päättyi yleiskeskusteluun sekä raportojen selontekoihin Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission, HELCOMin, työstä sekä yhdenmetyt meripolitiikan tilasta. Helmikuulle kaavailtu pysyvän komitean kokous peruuntui Venäjän Ukrainaankin käynnistämisen hyökkäyssodan takia.

Tämän kertomuksen sisällön ovat tuottaneet kunkin valtuuskunnan sihteeri Heikki Savola, Teemu Vuosio, Sari Wessman, Mika Laaksonen ja Venja Henningsen.

Helsingissä 11. huhtikuuta 2023

Kansainvälisten suhteiden asiantuntija

Venja Henningsen

1 Naton parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan toiminta

Koronapandemian vuoksi Suomen Nato-valtuuskunta osallistui kertomusvuonna vain kahteen kokoukseen paikan päällä ja lisäksi muutamaaan etäkokoukseen. Suomi isännöi myös Helsingissä syyskuussa järjestettyä isoa Nato-parlamentaarikkotapaamista (Rose-Roth), johon osallistui yli 100 edustajaa Nato- ja kumppanimaista.

Suomen Nato-valtuuskuntaan kuuluivat vuonna 2022 valtuuskunnan puheenjohtaja Ilkka Kanerva, varapuheenjohtaja Mikko Savola sekä jäsenet Mika Kari ja Tom Packalén. Ilkka Kanervan menehtymisen jälkeen huhtikuussa valtuuskunnan puheenjohtajaksi valittiin Elina Valtonen.

Helsingissä järjestettiin syyskuussa niin sanottu Rose-Roth-seminaari, jonka teemoina olivat laaja-alaiset turvallisuusuhat, Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyshakemukset sekä sota Ukrainassa. Seminaarissa todettiin, että Suomi ja Ruotsi täyttävät kaikki Nato-jäsenyyshakemuskriteerit, ovat kypsiä demokratioita ja sotilaallisesti kyvykkäitä maita.

Toukokuun Nato-kokous järjestettiin Vilnassa. Siellä käytiin vilkasta keskustelua siitä, että Suomi ja Ruotsi olivat ilmoittaneet hakevansa Nato-jäsenyyttä. Kaikissa käytetyissä puheenvuoroissa tuettiin varauksetta Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyttä ja toivottiin, että jäsenyydet ratifioitaisiin pikaisesti. Ukrainan sota oli toinen keskeinen teema kokouksessa. Kokouksessa peräänkuulutettiin sitä, että Ukrainalle annettaisiin apua pitkäjänteisesti, ja sitä, että apua antavat maat koordinoisivat apua keskenään.

Syyskuussa järjestettiin Madridissa kokous, jonka teemoja olivat muun muassa Ukrainan sota, tilanne Venäjällä, ilmastonmuutos, informaatiovaikuttamisen torjunta, asevalvonta sekä Afganistanin-operaation opetukset. Osallistujien mukaan sota Ukrainassa kestää pitkään, koska Venäjä ei osoita mitään merkkejä siitä, että se haluaisi osallistua rauhanneuvotteluihin. Naton on välttämätöntä paitsi tukea Ukrainaa myös alkaa panostamaan puolustukseensa. Nato suosittaa, että jäsenmaat käyttäisivät kaksi prosenttia bruttokansantuotteestaan omaan puolustukseensa. Tämän suosituksen täyttää tällä hetkellä vain yhdeksän jäsenmaata 30:stä. Kaikkien Nato-maiden on välttämätöntä panostaa asevoimiinsa, sillä turvallisuusympäristö on peruuttamattomasti muuttunut huonompaan suuntaan.

2 Parlamenttienvälisen liiton eli IPU:n Suomen valtuuskunnan toiminta

Vuonna 2022 Parlamenttienvälinen liitto eli IPU (engl. *Inter-Parliamentary Union*) toimi jälleen koronapandemian jälkeen normaalisti. Pandemian vaikutus näkyi IPU:n toiminnassa edelleen yleiskokousten koronatestausjärjestelyissä ja karsituissa oheistapahtumissa. Järjestön päätapahtumat kertomusvuonna olivat yleiskokoukset Indonesiassa ja Ruandassa ja YK-kuuleminen New Yorkissa. Kaikki pystyttiin järjestämään lähikokouksina.

Vuoden ensimmäinen yleiskokous järjestettiin 20.–24.3.2022 Nusa Duassa, Indonesiassa. Kokouksen yleiskeskustelu käytiin ilmastonmuutoksesta ja siitä, mikä on parlamenttien rooli ilmastonmuutoksen torjumisessa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa nousi odotetusti yleiskokouksen kiireelliseksi aiheeksi, vaikka samalla myös huomattava joukko äänesti tyhjää ehdotuksen kohdalla. Yleiskokouksen pysyvissä komiteoissa olivat esillä koulutus ja rauhanprosessit. Kestävää kehitystä, taloutta ja kauppaa käsittelevä toinen pysyvä komitea hyväksyi päätöslauselman tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä koulutuksessa. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Heli Järvinen raportoi päätöslauselman ja vastasi päätöslauselmaluonnoksen laatimisesta.

Vuoden toinen yleiskokous järjestettiin Kigalissa, Ruandassa 11.–15.10.2022. Kokouksen yleiskeskustelun aiheita olivat sukupuolten välinen tasa-arvo ja se, miten parlamentit voivat sukupuolisensitiivisesti ohjata maailmaa kestävämpään ja rauhanomaisempaan suuntaan. Myös Kigalin yleiskokouksen kiireelliseksi aiheeksi valittiin Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Monen muun valtuuskunnan tavoin Suomen valtuuskunta kävi tutustumassa Kigalissa Ruandan kansanmurhan museoon.

Kertomusvuoden helmikuussa Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja osallistuivat IPU:n vuosittaiseen YK-kuulemiseen, joka järjestettiin New Yorkissa. YK-kuulemisen aiheena oli poliittinen tuki ja osallistavat ratkaisut siinä, miten koronapandemian jälkeen palataan takaisin kestävä kehityksen uralle. Kaikki pohjoismaiset valtuuskunnat osallistuivat Washington DC:ssä toista kertaa järjestetylle yhteispohjoismaiselle vierailulle, jota Suomi koordinoi.

Kertomusvuoden syyskuussa Ison-Britannian IPU-valtuuskunta vieraili Helsingissä. Ison-Britannian valtuuskunta on keskeinen toimija IPU:n 12+ -maaryhmässä, johon kuuluvat IPU:n läntiset demokraatit. Kolmipäiväisen vierailun teemat keskittyivät turvallisuuspolitiikkaan ja varautumiseen.

Vuoden 2022 alusta IPU:n pohjoismaisen yhteistyön puheenjohtajuus siirtyi Suomelta Islannille. Islanti järjesti perinteen mukaisesti kaksi pohjoismaista IPU-kokousta, yhden ennen kumpaakin IPU:n yleiskokousta.

Suomen IPU-ryhmän johtokunta piti kertomusvuonna kaksi kokousta. Ryhmän vuosikokous pidettiin 22.6.2022. Lisäksi yleiskokouksiin osallistuvat valtuuskunnat ovat pitäneet kokouksia, joissa yleiskokouksia on taustoitettu.

2.1 Yleiskokoukset

Kertomusvuonna Parlamenttienvälinen liitto kokoontui kahteen yleiskokoukseen: kevään yleiskokoukseen Nusa Duassa, Indonesiassa 20.–24.3. ja syksyn yleiskokoukseen Kigalissa, Ruandassa 11.–15.10. Yleiskokouksissa noudatettiin edelleen tiukkoja koronaturvatoimia. Kevään yleiskokoukseen osallistui 120 jäsenmaan valtuuskunnat. Siellä Suomen valtuuskuntaan kuuluivat valtuuskunnan puheenjohtaja Heli Järvinen, varapuheenjohtaja Sebastian Tynkkynen sekä jäsenet Merja Kyllönen ja Sari Tanus. Kigalin yleiskokouksessa Suomen valtuuskuntaan kuuluivat puheenjohtaja Heli Järvinen, varapuheenjohtaja Sebastian Tynkkynen sekä jäsenet Tarja Filatov, Merja Kyllönen ja Sari Tanus.

Yleiskokousten kiireelliset ajankohtaisaiheet

Yleiskokouksessa valitaan kiireellinen ajankohtaisaihe (engl. *Emergency Item*), joka nostaa esiin tärkeimmät ajankohtaiset kysymykset. Yleiskokouksen asialistaa muodostettaessa jäsenmaat voivat ehdottaa aiheeksi tärkeimpänä pitämäänsä, kiireellistä huomiota vaativaa aihetta. Jo pitkään kiireellisen aiheen valinnasta on muodostunut yleiskokouksen näyttävin poliittinen vääntö, joka käydään pääasiassa demokraattisten ja autoritääristen maiden välillä.

Vuoden molemmissa yleiskokouksissa kiireelliseksi aiheeksi valittiin Venäjän hyökkäys Ukrainaan. IPU:n johtokunta (engl. *Executive Committee*) oli jo aikaisemmin kokouksessaan 26.2. tuominut Venäjän hyökkäyksen varsin selväsanaisesti, ja Venäjä oli tästä johtuen jättäytynyt pois kevään yleiskokouksesta Nusa Duasta. Ennen yleiskokousta Ukrainan IPU-valtuuskunta oli jättänyt kirjallisena oman ehdotuksensa kiireelliseksi aiheeksi, ja siinä tuomittiin Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja viitattiin muun muassa YK:n peruskirjan sääntöjen rikkomiseen.

Ukrainalainen kansanedustaja Lesia Vasylenko esitteli Ukrainan ehdotuksen suorassa videolähetyksessä Ukrainasta. Hän kuitenkin veti ehdotuksen pois sen jälkeen, kun Uusi-Seelanti oli esitellyt oman ehdotuksensa, joka myös oli varsin tiukkasanainen ja tuomitsi Venäjän hyökkäyksen itsenäistä Ukrainan valtiota ja sen kansaa vastaan. Uuden-Seelannin ehdotuksessa viitattiin muun muassa Venäjän rikkomuksiin YK:n peruskirjaa, YK:n ihmisoikeusjulistusta, YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325 sekä Ukrainaa

koskevia YK:n yleiskokouksen päätöslauselmia vastaan. Ehdotuksessa kiinnitettiin huomiota Venäjän ohjusiskuihin ja tykistötulen käyttöön siviilikohteita vastaan. Siinä myös muistutettiin, että IPU on kansallisten parlamenttien globaali järjestö, joka työskentelee rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien hyväksi.

Kolmantena kuultiin yleiskokouksen isäntämaan, Indonesian, ehdotus. Se oli tarkoitettu kompromissiehdotukseksi sodan osapuolten välillä, eikä se tuominut sen enempää Venäjän kuin Ukrainankaan toimia. Kompromissiehdotus ei vastannut alkuunkaan tapahtumien kulkua, eikä 12+ -maaryhmä voinut kannattaa isäntämaan ehdotusta tilanteessa, jossa sodan toinen osapuoli on selkeästi hyökännyt itsenäistä valtiota vastaan ja syyllistynyt kansainvälisen oikeuden rikkomuksiin ja jossa taas toinen osapuoli käy puolustussotaa itsenäisyytensä säilyttämiseksi. Uuden-Seelannin ja Indonesian ehdotuksista äänestettiin. Uuden-Seelannin ehdotus voitti äänestyksen, ja yhdeksän maata jätti varauksia hyväksytyyn päätöslauselmaan.

Yleiskokouksen käytännön mukaisesti kiireelliseksi aiheeksi valitusta ehdotuksesta keskusteltiin. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Heli Järvinen käytti aiheesta puheenvuoron, jossa hän totesi, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan laittoi yhdessä yössä maailmanjärjestyksen uusiksi koko loppuelämämme ajaksi ja että suomalaisille siinä on kysymys tulevaisuudestamme ja elämästämme. Hän kuvasi, kuinka muutos tuntuu konkreettisesti Venäjän rajan läheisyydessä Itä-Suomessa. Hän kiinnitti puheessaan huomiota myös luotettavan informaation välittämiseen sodasta: Venäjä pimittää totuuden sodan tapahtumista omilta kansalaisiltaan, mutta Suomessa onneksi toimitetaan venäjänkielisiä uutisia.

Kigalin yleiskokouksessa kiireelliseksi ajankohtaisaiheeksi jätettiin neljä ehdotusta: Chile jätti ehdotuksen, jossa tuomittiin Venäjän Ukrainaan tekemä hyökkäys. Pakistan jätti ehdotuksen, joka koski rahaston tai rahoitusmekanismin perustamista niiden maiden tukemiseksi, jotka ovat ilmastonmuutoksen vaikutuksille haavoittuvimpia. Irakin ehdotus koski sen alueellisen koskemattomuuden säilyttämistä. Ukrainan ehdotus koski sitä, että Hersonin, Zaporizžjan, Donetskin ja Luhanskin alueiden laitton Venäjään liittäminen ja muut Venäjän hyökkäyssodasta seuranneet sotarikokset pitäisi tuomita.

Chilen edustaja piti tunteikkaan puheenvuoron, jossa hän kuvaili Ukrainan ahdinkoa Venäjän laittoman ja raakalaismaisen sodan uhrina. Ukrainan edustaja toivoi puheenvuoronsa päätteeksi, että kaikki antaisivat äänensä Chilen ehdotukselle, jossa tuomittiin Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Ukrainan edustaja vetikin puheenvuoronsa päätteeksi oman ehdotuksensa pois. Myös Irak veti oman ehdotuksensa pois. Esittelypuheenvuorojen jälkeen äänestettiin kahdesta jäljelle jääneestä ehdotuksesta, koska kiireelliseksi ajankohtaisaiheeksi voidaan valita vain yksi ehdotus yleiskokousta kohden. Myös Pakistanin ehdotusta voi pitää yleisesti kannatettavana ottamatta kantaa ehdotuksen toteutettavuuteen. Äänestysteknisesti on kuitenkin olennaista, että äänet keskitetään ehdotukselle, jonka toivotaan tulevan valituksi. Kun äänestetään kiireellisestä ajankohtaisaiheesta, ehdotuksille voi antaa myös negatiivisia ääniä ja näin vaikeuttaa kilpailevien ehdotusten valintaa. Chilen ehdotus sai äänestyksessä 706 positiivista ääntä ja 130 negatiivista ääntä. Pakistanin ehdotus puolestaan sai 645 positiivista ääntä ja 433 negatiivista ääntä. Jotta ehdotus voidaan valita, sen on saatava annetuista äänistä vähintään kaksi kolmasosaa positiivisia ääniä.

Yleiskeskustelujen aiheina olivat ilmastonmuutos ja tasa-arvoasiat

Nusa Duan kokouksen yleiskeskustelu käytiin ilmastonmuutoksesta ja parlamenttien roolista muutoksen torjumisessa otsikolla *Getting to Zero: Mobilizing parliaments to act on climate change*.

Heli Järvinen piti Suomen valtuuskunnan pääpuheenvuoron. Hän kertoi puheenvuorossaan, että Suomen hiilineutraaliustavoite vuoteen 2035 mennessä on maailman kunnianhimoisin. Hän kuvasi, miten Suomen valtio on muun muassa tukenut kotitalouksien lämmitystä huomattavasti päästövähennyksin. Suomessa hallitus on jo tehnyt historiansa suurimman ilmastoinvestoinnin, kun se on kanavoinut vihreään siirtymään noin miljardi euroa niistä rahoista, jotka Euroopan elpymisrahasto on Suomelle suunnannut.

Suomen valtuuskunnan toisen puheenvuoron yleiskeskustelussa piti valtuuskunnan varapuheenjohtaja Sebastian Tynkkynen. Myös Tynkkynen mainitsi Suomen kunnianhimoisen aikataulun, jonka mukaan hiilineutraalius halutaan saavuttaa vuoteen 2035 mennessä, eli tavoite on 15 vuotta EU:n tavoitetta aikaisempi. Tynkkynen vaati suuria saastuttajia tehokkaampiin toimiin päästöleikkauksissa. Tynkkynen kiinnitti puheenvuorossaan huomiota erityisesti länsimaiden haitalliseen riippuvuuteen fossiilisesta energiasta ja sitä myyvien maiden, kuten Venäjän, hallituksista. Tynkkynen mukaan, silloin kun pyrimme eroon fossiilisista energialähteistä, viemme samalla tällaisten hallitusten vahvimman valttikortin ja vähennämme niiden mahdollisuuksia kiristää demokraattista maailmaa.

Yleiskeskustelun pohjalta hyväksyttiin julistus, jossa kiinnitetään huomiota siihen, että hallitustenvälisellä ilmastopaneelilla eli IPCC:llä on näyttöön pohjautuva tarve leikata kasvihuonepäästöjä välittömästi, jotta ilmaston lämpeneminen saadaan rajoitettua 1,5 asteeseen. Jotta tavoitteeseen päästään, se edellyttää hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä ja sitä, että vuoden 2050 jälkeen hiilinielujen on ylitettävä päästöt. Julistuksessa painotettiin parlamentaarikoiden vastuuta Pariisin sopimuksen ja kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi, kun kansainvälisiä sopimuksia jalkautetaan kansalliseksi lainsäädännöksi. Julistuksen mukaan ilmastotoimiin liittyy kustannuksia, mutta toimettomuuden kustannukset ovat huomattavasti suuremmat. Julistuksen mukaan se, jos siirryttäisiin ympäristöystävälliseen energiaan ja teknologioihin, toisi myös paljon uusia työpaikkoja ja talouskehitystä. Julistuksessa kannustetaan kiihdyttämään vihreää siirtymää nyt, kun on toivuttu koronapandemiasta.

Kigalissa syksyn yleiskokouksen yleiskeskustelussa eri maiden valtuuskuntien jäsenet keskustelivat siitä, kuinka tasa-arvo ja sukupuolisensitiivisyys parlamenteissa auttavat siirtymään kohti kestävämpää ja rauhanomaisempaa maailmaa. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Heli Järvinen piti puheenvuoron espanjaksi ja keräsi raikuvat aplodit, erityisesti Espanjan ja Latinalaisen Amerikan valtuuskunnilta. Heli Järvinen kuvasi puheessaan sitä muutosta, kuinka köyhästä ja myös epätasa-arvoisesta Suomesta on tullut määrätietoisien työn tuloksena tasa-arvon mallimaa ja, paljolti tästä johtuen, yksi kehittyneimmistä yhteiskunnista. Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtaja Sebastian Tynkkynen käytti yleiskeskustelussa puheenvuoron nuorille edustajille varatussa kategoriassa. Hän kiinnitti huomioita naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja maailmanlaajuiseen epätasa-arvoon. Hän totesi, että uhkailu ja väkivalta muun muassa naisäänestäjiä kohtaan on hirvittävää yksilötasolla, mutta myös yhteiskunnan tasolla, koska se rajoittaa naisten osallistumista politiikkaan.

Komiteakokoukset

IPUssa toimii neljä pysyvää komiteaa, jotka kaikki kokoontuvat yleiskokousten aikana. Pysyvistä komiteoista kolmen tehtävänä on hyväksyä yleiskokouksen päätöslauselmia. Kuitenkin korkeintaan kaksi komiteaa voi hyväksyä päätöslauselman samassa yleiskokouksessa.

Nusa Duan yleiskokouksessa kaksi IPU:n pysyvistä komiteoista hyväksyi päätöslauselman aihealueiltaan. IPU:n kestävä kehityksen komitea käsitteli tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä koulutussektorilla, myös pandemian aikana. Heli Järvinen toimi päätöslauselman raportoijana. Päätöslauselmassa tuotiin esille se, että oppilaat ja koulut tarvitsevat riittävästi tietokoneita, toimivat internetyhteydet ja muuta välineistöä, joka tukee tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä. Päätöslauselman pääviesti oli kuitenkin opettajien ammattitaito ja riittävä resursointi. Lisäksi päätöslauselmassa todettiin, että vaikka etäopetus voi paikoin olla suureksi hyödyksi, se ei kuitenkaan koskaan täysin korvaa lähiopetusta. Päätöslauselmassa päästiin tuomaan esille myös useita Suomen näkökulmasta tärkeitä asioita, ja valtuuskunta sai runsaasti positiivista näkyvyyttä koulutuskysymyksissä.

IPU:n rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden pysyvä komitea hyväksyi päätöslauselman, joka liittyi uusien lähestymistapojen hakemiseen rauhanprosesseissa, jotta voitaisiin saavuttaa kestävä rauha. Suomen valtuuskunnan jäsen Sari Tanus osallistui komitean työhön.

Demokratia ja ihmisoikeudet -komitea kävi yleiskokouksessa valmistelevan debatin kansainvälistä siirtolaisuutta ja ihmissalakuuljetusta käsittelevää päätöslauselmaa varten. Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtaja Sebastian Tynkkynen osallistui komitean työhön.

YK-asiain komiteassa keskusteltiin YK:n antamasta tuesta kansallisesti ja käsiteltiin kokouksen isäntämaata Indonesiia esimerkkitapauksena. Komiteassa keskusteltiin myös YK:n korkean tason poliittisesta foorumista, joka tarkastelee YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista. IPU aikoo järjestää YK:n poliittisten foorumien yhteydessä tästä aiheesta parlamentaarisen foorumin.

Kigalin yleiskokouksessa pysyvistä komiteoista ihmisoikeuksia ja demokratiaa käsittelevä kolmas pysyvä komitea käsitteli päätöslauselmaa, jonka yleiskokous hyväksyi konsensuksella. Päätöslauselman aiheena oli parlamentaarinen tuki kansainvälisestä siirtolaisuudesta kärsiville maille sekä ihmissalakuuljetusten ja ihmisoikeusloukkausten lopettaminen. Suomen valtuuskunnasta komitean työskentelyyn osallistui Merja Kyllönen.

Rauhaa ja kansainvälistä turvallisuutta käsittelevä ensimmäinen pysyvä komitea kävi paneelikeskustelut sodasta ja ilmastonmuutoksesta sekä sodan ja konfliktien vaikutuksista siviiliväestölle. Komitealla oli myös asiantuntijakuuleminen siitä, millaisen uuden uhan kyberhyökkäykset ja kyberrikollisuus muodostavat globaalille turvallisuudelle. Asiantuntijakuuleminen ja sitä seurannut keskustelu alustivat päätöslauselman luonnostelua. Suomen valtuuskunnasta komitean työskentelyyn osallistui Sebastian Tynkkynen.

Kestävää kehitystä käsittelevä toinen pysyvä komitea kävi päätöslauselmatyötä taustoittavan keskustelun metsistä hiilinieluinä. Komitea keskusteli myös COP 27 -ilmastokonferenssin parlamentaarisen kokouksen valmisteluista. Suomen valtuuskunnasta komitean työskentelyyn osallistui Tarja Filatov.

YK-asiain komitea kävi paneelikeskustelun YK:n vastauksista kasvavaan nälänhätään. Komitea kävi myös keskustelun YK:n kenttätyöstä kansallisen kehitystyön tukemiseksi Ruandan tapauksessa. Sari Tanus osallistui komitean työskentelyyn.

Pysyvien komiteoiden lisäksi yleiskokouksessa pidettiin suuri määrä työryhmäkokouksia ja geopolitiittisten maaryhmien kokouksia, kuten 12+ -maaryhmän kokoukset, joissa myös Suomi osallistui aktiivisesti ryhmän linjausten määrittelyyn. Suomen IPU-ryhmän puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja osallistuivat näihin maaryhmäkokouksiin.

Kahdenväliset tapaamiset

Suomen valtuuskunnalla oli yleiskokouksen aikana kaksi kahdenvälistä tapaamista: Ison-Britannian ja Nepalin valtuuskuntien kanssa.

Ison-Britannian valtuuskunta oli esittänyt Suomen valtuuskunnalle tapaamiskutsun. Tapaamiseen osallistuivat Ison-Britannian valtuuskunnasta puheenjohtaja Harriett Baldwin ja jäsenet Anna McMorrin, Chris Rennard, Richard Holden. Keskustelua käytiin turvallisuus- ja energiapolitiikasta.

Suomen valtuuskunta sai kutsun kahdenväliseen tapaamiseen myös Nepalin valtuuskunnalta. Nepalin valtuuskuntaan kuuluivat valtuuskunnan puheenjohtaja Surendra Kumar Karki, Bhairab Sunder Shrestha, Anita Devakota, Uma Shankar Argariya sekä Nepalin parlamentin pääsihteeri Bharat Raj Gautam. Nepalin edustajat kiittivät Suomea koulutusavusta. Valtuuskunnan jäsenet kertoivat Nepalin tarvitsevan nimenomaan modernia koulutusta. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Heli Järvinen alleviivasi erityisesti koulutusaamisen ja opettajien ammattitaidon merkitystä.

Pohjoismaiden valtuuskuntien jäsenet tapasivat Kigalin yleiskokouksessa Ukrainan valtuuskuntaa. Ukrainan valtuuskunnan jäsenet kertoivat sodan viimeaikaisista tapahtumista ja kohteista. He myös kertoivat, mille avustustarvikkeille on suurin tarve.

Kaikkien Pohjoismaiden valtuuskunnat tapasivat yhdessä myös Unkarin valtuuskuntaa. Unkarin valtuuskuntaan osallistui yksi edustaja hallituspuolue Fideszistä ja samoin yksi edustaja demokraattinen koalitioppositiipuolueesta. Pohjoismaiden kansanedustajia kiinnosti kuulla, miten Suomen ja Ruotsin Nato-hakemusten ratifiointiprosessi etenee Unkarissa. Hallitus- ja oppositiipuolueiden näkemyksissä oli Nato-ratifiointiin liittyen selkeitä eroja.

Cremer–Passy-palkinto

Kigalin yleiskokouksessa myönnettiin ensimmäisen kerran *Cremer–Passy-palkinto*, joka on nimetty IPU:n perustajien mukaan. Palkinto myönnetään parlamentaarikolle tai parlamentaarikkojen muodostamalle ryhmälle erityisistä kontribuutioista IPU:n arvojen edistämiseksi. Palkinnon jakoivat Ukraina ja Meksiko. Meksikolainen edustaja Cynthia Lopez sai palkinnon työstään nuorten edustuksen lisäämiseksi. Ukrainan parlamentti puhemies Ruslan Stefantšukin johdolla palkittiin siitä, miten parlamentti on sitoutunut parlamentaariseen työhön sodan keskellä.

2.2 Hallintoneuvoston kokous

Parlamenttien välisen liiton eli IPU:n hallintoneuvostossa käsitellään IPU:n hallinnolliset kysymykset, kuten talouteen ja jäsenistöön liittyvät kysymykset, mutta myös IPU:n eri toimielinten raportit sekä järjestön puheenjohtajan ja pääsihteerin raportit. Hallintoneuvoston kokouksessa todettiin, että IPU:n taloudellinen tila on hyvä ja vakaa. Vuoteen 2022 asti järjestön budjetti on pysynyt vuoden 2007 tason alapuolella. Viimeisten kymmenen vuoden aikana budjettiin on tehty tuntuvia leikkauksia, mutta nyt IPU:n johtokunta ja rahoituskysymysten alakomitea pitävät tärkeänä, että järjestön rahoitus palautetaan vuoteen 2026 mennessä vuoden 2010 jäsenmaksutasoon, jotta voidaan vastata kohonneeseen hintatasoon ja nykyisen strategian mukaisiin tehtäviin. Vuosina 2023–2026 järjestön kokonaisbudjettia on tarkoitus kasvattaa keskimäärin 3 prosenttia vuosittain. Vuonna 2022 Suomen jäsenmaksuosuus on 63 600 Sveitsin frangia, ja vuonna 2023 se on 67 500 Sveitsin frangia.

Kigalin yleiskokouksen hallintoneuvoston kokouksessa koettiin myös hieman tavanomaisesta poikkeava tilanne, kun IPU:n toimielimiin valittiin jäseniä. Venäjän valtuuskunta oli esittänyt korkean tason asiantuntijaryhmään, joka liittyi terrorismin ja väkivaltaisen ääriajattelun vastaiseen toimintaan, Euraasian maaryhmän edustajaksi duuman edustajaa Maria Butinaa. Tavanomaisesti maaryhmien esitykset hyväksytään yleiskokouksen hallintoneuvoston istunnossa ilman keskustelua. Tällä kertaa tilanne oli kuitenkin toinen. Butina tuomittiin vuonna 2018 Yhdysvalloissa vieraan vallan agenttina siitä, että hänellä oli pyrkimys muun muassa edistää Venäjän intressejä vuoden 2016 Yhdysvaltain presidentinvaaleissa. Sen jälkeen, kun Butina oli suorittanut vankeustuomionsa Yhdysvalloissa, hänet karkotettiin Venäjälle ja valittiin duuman jäseneksi vuonna 2021. Ison-Britannian valtuuskunta kiinnitti hallintoneuvoston kokouksessa huomiota Butinan ehdokkuuteen ja käytti asiakohdassa kaksi työjärjestyspuheenvuoroa. Valtuuskunta kysyi, kuinka IPU:n puheenjohtaja näkee, että Yhdysvalloissa vieraan vallan agenttina tuomitun henkilön valinta terrorismin ja väkivaltaisen ääriajattelun vastaiseen työryhmään sopii yhteen sen tavoitteen kanssa, että IPU pyrkii saamaan myös Yhdysvallat takaisin järjestön jäseneksi. Samoin kysyttiin, kuinka IPU:ssa voidaan taata kaikkien edustajien turvallisuus, kun kokouksiin osallistuu henkilö, joka on tuomittu niin sanottujen honey trap -metodien käytöstä. Kysymykset herättivät kokouksen puheenjohtajien korokkeella sekä vai-vautuneisuutta että hilpeyttä. Päätöstä lykättiin seuraavaan yleiskokoukseen ilman vastalauseita. Venäjän valtuuskunnan jäsenet eivät olleet asiakohdan aikana läsnä istunnossa.

Oheistapahtumat

Yleiskokouksessa 12+ -maaryhmä järjesti oheistapahtuman seksuaalivähemmistöjen, eli LGBTI-oikeuksista. Tilaisuudessa esiteltiin parlamentaarikoille tarkoitettu käsikirja LGBTQI-oikeuksista ja inklusiosta, jonka YK:n kehitysohjelma oli julkaissut uudelleen kuluvana vuonna. Tilaisuuden panelistien joukossa oli muun muassa afrikkalaisia kansanedustajia ja kansalaisjärjestöjen edustajia sekä etäyhteyden välityksellä

Uuden-Seelannin tasa-arvolähettiläs Louisa Wall. Suomen IPU-ryhmän varapuheenjohtaja Sebastian Tynkkynen piti tilaisuuden päätöspuheenvuoron.

2.3 Pohjoismaiset IPU-kokoukset

IPUn pohjoismaisen yhteistyön koordinoiminen siirtyi vuoden 2022 alusta Suomelta Islannille. Islanti järjesti kertomusvuonna kaksi pohjoismaista IPU-kokousta, yhden ennen kumpaakin IPUn yleiskokousta. Kokoukset valmistivat IPUn yleiskokouksiin ja olivat tiedonvaihdon ja yhteistyön kannalta keskeisiä Pohjoismaiden IPU-valtuuskuntien työskentelyssä. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Heli Järvinen ja varapuheenjohtaja Sebastian Tynkkynen osallistuivat Grindavikissa 8.3.2022 ja Reykjavikissa 22.9.2022 järjestettyihin kokouksiin.

2.4 Ison-Britannian IPU-valtuuskunnan vierailu Helsinkiin

Ison-Britannian IPU-valtuuskunta vieraili Suomessa 26.–28.9. Viiden parlamentaarikon ryhmässä oli neljä alahuoneen edustajaa ja yksi ylähuoneen edustaja. Valtuuskuntaa johti konservatiivipuolueen Karen Bradley. Kyseessä oli kahden IPU-ryhmän välinen vierailu. Vierailun temaattisena painopisteenä oli ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Valtuuskunta tapasi kansanedustajia Suomen IPU-ryhmän johdosta, eduskunnan ulkoasiain- ja puolustusvaliokunnista sekä Iso-Britannia-ystävyyseriymästä. Vierailulla valtuuskunnalle esiteltiin Suomen puolustusvoimia, Suomen puolustuspolitiikkaa ja Suomen kokonaisturvallisuuden käsitettä. Valtuuskunta tapasi myös useita Ulkopoliittisen instituutin tutkijoita. Tapaamisen aiheena olivat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä Pohjois-Eurooppa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tapaamisessa keskusteltiin laajalti Suomen ja Ruotsin liittymisestä Natoon ja jäsenyyden tuomista muutoksista Itämeren alueelle ja arktiselle alueelle.

Valtuuskunta tapasi myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen sekä Ihmisoikeuskeskuksen virkamiehiä. Tapaamisessa keskusteltiin instituutioiden eroista ja yhtäläisyyksistä Suomen ja Britannian välillä sekä ajankohtaisista kysymyksistä instituutioissa. Vierailulla tutustuttiin myös suomalaisiin yrityksiin ja huoltovarmuuteen.

2.5 Opintovierailu Geneveen

Suomen IPU-valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja olivat osana pohjoismaista valtuuskuntaa mukana IPUn opintovierailulla Genevessä. Valtuuskunnilla oli tapaamisia muun muassa WHO:ssa ja IPUn päämajassa. Lisäksi kuultiin Pohjoismaiden suurlähettiläiden katsaus ajankohtaisiin YK-kysymyksiin. Vierailulla syvennettiin IPU-valtuuskuntien johdon tuntemusta IPUn ja YK:n ajankohtaisista kysymyksistä sekä pandemian vaikutuksista WHO:n näkökulmasta.

3 Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunnan toiminta

Arktisten maiden parlamentaarikot käynnistivät yhteistyön vuonna 1993. Yhteistyö on sen jälkeen jatkunut säännöllisinä tapaamisina ja yleensä joka toinen vuosi järjestettävän arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin kautta. Toiminnan alusta asti tavoitteena on ollut edistää arktisten maiden parlamenttien ja kansanedustajien välistä yhteistyötä sekä vahvistaa keskinäistä tiedonkulkua arktisten alueiden asioissa.

Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssiin osallistuu normaalisti kansanedustajia Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Islannista, Tanskasta, Venäjältä, Yhdysvalloista ja Kanadasta sekä Euroopan parlamentista. Lisäksi parlamentaarikkokonferenssin pysyviä osanottajia ovat alkuperäiskansoja edustavat järjestöt. Toimintaan voivat osallistua myös Arktisen neuvoston tarkkailijamaiden edustajat.

Sen seurauksena, että Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, Venäjää ei ole enää helmikuusta 2022 lähtien kutsuttu mukaan arktisten maiden parlamentaarikkojen väliseen yhteistyöhön. Venäjää ei kuitenkaan ole erotettu

yhteistyöstä, eikä se myöskään itse ole siitä eronnut – yhteistyö on ainoastaan ollut jäissä. Kun Venäjä sai tietää keväällä 2022, että se on suljettu pois arktisten delegaatioiden kokouksista, se protestoi ensin tiukasti mutta ei ole sen jälkeen enää palannut asiaan.

Eduskunnan puhemiesneuvosto asettaa Suomen kuusihenken valtuuskunnan arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssiin aina vaalikaudeksi kerrallaan. Tällä vaalikaudella valtuuskunnan puheenjohtaja on Mikko Kärnä (kesk.) ja varapuheenjohtaja on Satu Hassi (vihr.). Muita jäseniä ovat Eeva-Johanna Eloranta (sdp.), Minna Reijonen (ps.), Niina Malm (sdp.) ja Mari-Leena Talvitie (kok.).

Arktisen valtuuskunnan puheenjohtajatehtävän lisäksi Mikko Kärnä on Suomen edustaja kymmenjäsenisessä pysyvässä komiteassa (engl. *Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR*), joka ohjaa arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin työtä.

3.1 Arktisten valtuuskuntien parlamentaarikkokokous

Suomen, Norjan, Tanskan, Islannin ja Kanadan parlamenttien arktiset valtuuskunnat kokoontuivat Grönlannin Nuukissa pidettyyn parlamentaarikkokokoukseen 11.–13.9.2022 (engl. *Arctic Parliamentarian Summit: Nordic and North-American Collaboration*). Suomesta siihen osallistuivat Suomen arktisen valtuuskunnan puheenjohtaja Mikko Kärnä, valtuuskunnan varapuheenjohtaja Satu Hassi, jäsenet Niina Malm ja Mari-Leena Talvitie sekä valtuuskunnan sihteeri Sari Wessman. Venäjää ei ollut kutsuttu mukaan kokoukseen. Näin oli arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvä komitea linjannut aiemmin keväällä 2022. Ruotsin ja Yhdysvaltojen valtuuskunnat eivät osallistuneet Nuukin kokoukseen vaalien vuoksi.

Kokouksen ohjelma rakentui kolmen pääteeman ympärille: 1) ilmastonmuutos, 2) arktisten alueiden asukkaat ja 3) arktisen alueen talous. Kaikki paneelikeskustelut ja alustukset käsittelivät näitä aihepiirejä monipuolisesti arktisia alueita edustavien puhujien johdantojen pohjalta.

Mikko Kärnä osallistui Suomen valtuuskunnan puheenjohtajan roolissa arktista demokratiaa koskevaan paneelikeskusteluun. Hän myös toimi puheenjohtajana paneelikeskustelussa, jossa pohdittiin taloudellista kestävyyttä arktisella alueella.

Arktisen alueen parlamentaarikkokokouksen puheenjohtaja, Grönlannista kotoisin oleva Tanskan parlamentin jäsen Aaja Chemnitz Larsen korosti kokouksen aikana pitämässään puheenvuorossa, että yhä nopeammin etenevän ilmastonmuutoksen torjuntaan tarvitaan mukaan kaikki toimijat. Hänen mukaansa arktisten parlamentaarikkojen tehtävä on seurata maidensa hallitusten toimia ilmastonmuutoksen, arktisten kansojen ja talouden suhteen sekä antaa omia suosituksia ja toimia näiden teemojen edistämiseksi eri foorumeilla kansallisesti ja kansainvälisesti. Hänen mukaansa tärkeintä on yhteistyö ratkaisujen löytämiseksi. Turvallisuuspolitiikka ei kuulu arktisten parlamentaarikkojen agendalle, joten siihen liittyvää keskustelua ei käyty virallisesti kokouksen aikana. Kokouksen lopuksi Tanska esitteli valmistelemaansa *Puheenjohtajan päätelmät* -asiakirjan, joka on rakennettu kokouksen ydinteemojen pohjalta. Päätelmäasiakirja on poliittisen tahdon ilmaisu, eikä se sisällä arktisille maille osoitettuja taloudellisia velvoitteita.

Asiakirjassa korostetaan

- alkuperäiskansojen oikeuksia ja arktisilla alueilla asuvan väestön kulttuurien, kielten ja mielenterveyden tukemisen tärkeyttä
- päästöjen vähentämisen ja uusiutuvan energian käyttöönoton edistämistä
- arktisen alueen kestävä talouden kehittämistä
- nuorten yrittäjyyden ja koulutus- ja työmahdollisuuksien tukemista sekä
- digitalisaation tarjoamien keinojen aiempaa tehokkaampaa hyödyntämistä terveydenhuollossa ja koulutuksessa.

Seuraavan kerran arktisten maiden parlamentaarikkojen yhteiskokous järjestetään näillä näkymin Ruotsissa vuonna 2024.

3.2 Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvän komitean kokoukset (SCPAR)

Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvä komitea (engl. *Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR*) kokoontui kaksi kertaa vuoden 2022 aikana. Kokoukset pidettiin etäkoukousina Zoomin välityksellä, ja puheenjohtajana toimi Tanskan parlamentin jäsen, arktisen parlamentaarikkokonferenssin puheenjohtaja Aaja Chemnitz Larsen. Suomesta molempiin kokouksiin osallistui Suomen arktisen valtuuskunnan puheenjohtaja Mikko Kärnä. Varsinaisten kokousten välillä pysyvä komitea piti yhteyttä ja teki linjauksia myös sähköpostiviestein.

Vuoden ensimmäinen etäkokous pidettiin 12.2.2022. Siellä esiteltiin pysyvän komitean uudet jäsenet Kanadasta, Venäjältä ja Norjasta sekä keskusteltiin jäsenmaiden ajankohtaisista arktisista asioista. Mikko Kärnä kertoi muun muassa Suomen arktisen politiikan strategiasta sekä saamelaiden totuus- ja sovintokomission työstä. Arktisten teemojen painoarvon todettiin vahvistuneen Suomen ulko- ja sisäpolitiikassa.

Arktisen alueen parlamentaarikkojen yhteistyötä on ryhdytty syventämään muun muassa Arktisen talousneuvoston kanssa. Siitä konkreettinen esimerkki on yhteinen yhteisymmärryspöytäkirja (*Memorandum of Understanding*). Suunnitteilla on myös kokouksia Euroopan investointipankin ja muiden kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa. Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssi on käynnistämässä myös nuorten mielenterveyden edistämiseen liittyvää hanketta, jonka sisältöön on saatu ehdotuksia Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta.

Toinen pysyvän komitean kokous järjestettiin 12.5.2022. Kokouksen agenda hallitsi Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäys ja päätavoitteena oli keskustella nykytilanteesta ja arktisen alueen parlamentaarikkojen yhteistyön tulevista suuntaviivoista. Venäjälle toimitettiin pian Ukrainan sodan alkamisen jälkeen, 8.3.2022, lausunto, jonka arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvä komitea oli hyväksynyt ja jossa Venäjän toimet Ukrainassa tuomittiin. Samalla Venäjälle kerrottiin, että aiemman kaltainen arktinen parlamentaarinen yhteistyö jää toistaiseksi tauolle. Venäjä vastusti lausuntoa eikä pitänyt sitä parlamentaarikkojen välisen yhteistyön sääntöjen mukaisena. Kokouksessa sovittiin myös, että alun perin perinteisenä arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssina Grönlannin Nuukissa syksyllä 2022 pidettäväksi suunniteltu kokous järjestetään ilman Venäjää ja uudella nimellä *Arctic Parliamentarian Summit: Nordic and North-American Collaboration*. Samalla päätettiin, että Venäjälle tiedotetaan kirjallisesti arktisten maiden parlamentaarikkojen yhteistyön jatkumisesta ja siitä, että yhteistyötä tehdään toistaiseksi ilman Venäjää. Asiasta vain informoitaisiin Venäjää, eikä siitä neuvoteltaisi. Kokouksen jälkeen Tanskan parlamentti lähetti aihetta koskevan kirjeen Venäjälle, joka ei reagoanut siihen.

Mikko Kärnä piti kokouksessa puheenvuoron, jossa tulivat esille Itämeren alueen kautta tapahtuvien kuljetusten tärkeys Suomelle muun muassa huoltovarmuuden näkökulmasta sekä Ruotsiin ja Norjaan kulkevien rautatieyhteyksien kehittämisen merkitys. Mikko Kärnä muistutti myös siitä, että on varauduttava Venäjän mahdolliseen painostukseen Suomen itärajalle ohjattavien pakolaisvirtojen kautta.

Suomen ja Ruotsin ajankohtaiset Nato-jäsenyyshakemusprosessit sekä turvallisuuspoliittiset aiheet nousivat esille monissa kokouksessa kuulluissa puheenvuoroissa.

3.3 Suomen arktisen valtuuskunnan kokoukset

Suomen arktinen valtuuskunta kokoontui kertomusvuonna kolme kertaa, ja sen lisäksi järjestettiin kerran yhteiskokous Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunnan Itämeri-valtuuskunnan kanssa.

Arktisen valtuuskunnan ja Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin yhteiskokous

Arktinen valtuuskunta ja Itämeri-valtuuskunta pitivät 26.4.2022 yhteistyössä kokouksen, jonka tavoitteena oli kuulla ulkoministeriön kolmen alueellisen suurlähettilään eli arktisen suurlähettilään, Itämeri-yhteistyön suurlähettilään ja Barents-suurlähettilään näkemyksiä ja analyysiä siitä, miten Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäys vaikuttaa alueelliseen toimintaan ja hankkeisiin Suomen lähialueilla. Suurlähettiläät Petteri Vuorimäki (arktinen), Helena Tuuri (Itämeri) ja Jari Vilén (Barents) kertoivat Suomen linjan olevan se, että vaikka Venäjän kanssa ei tällä hetkellä tehdä yhteistyötä, olemassa olevia alueellisen yhteistyön rakenteita ei kuitenkaan haluta kokonaan rikkoa.

Arktisen valtuuskunnan kokoukset

Arktisen valtuuskunnan kolme omaa kokousta ajoittuivat syyskaudelle 2022. Aktinen valtuuskunta kokoontui ensimmäisen kerran 1.9.2022 puheenjohtaja Mikko Kärnän johdolla. Kokouksessa käytiin läpi Nuukissa myöhemmin syyskuussa järjestettävän arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin ohjelmaa ja käytännön järjestelyitä. Lisäksi keskusteltiin tulevan syksyn tapahtumista ja valtuuskunnan kokouksiin kutsuttavista vieraista.

Toinen valtuuskunnan kokous pidettiin 21.10.2022 Satu Hassin johdolla. Kokouksessa oli vieraana puolustusministeri Antti Kaikkonen, jonka kanssa keskusteltiin arktisesta turvallisuuspolitiikasta nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa. Kokouksen osanottajat totesivat, että Suomen ja Ruotsin vireillä olevat Nato-jäsenyyshankkeet kääntävät osaltaan katseita enenevässä määrin pohjoiseen. Venäjä on lisännyt aktiviteettiaan pohjoisessa. Vaikka jännitteet ovat kasvaneet, tilanne ei kuitenkaan ole kärjistynyt Suomen suuntaan. Muista kansainvälisistä toimijoista myös Kiina on vahvistanut rooliaan arktisella alueella.

Kolmas valtuuskunnan kokous pidettiin 8.12.2022 Mari-Leena Talvitien johdolla. Valtioneuvoston kanslian arktinen tiimi valtiosihteerin Henrik Haapajärven johdolla esitteli ajankohtaisia Suomen arktisen politiikan teemoja ja tulevaisuuden suunnitelmia. Arktinen alue on viime aikoina puhuttanut lisääntyvässä määrin sekä hallinnossa että poliittisella tasolla. Valtioneuvoston kanslian ulkopuoliselta taholta tilaama arktisen politiikan taustaselvitys julkaistiin lokakuussa 2022, jota tullaan käyttämään virkatyön tukena, kun valmistaudutaan seuraavaan hallituskauteen. Kokouksessa keskusteltiin siitä, tulisiko vuonna 2021 hyväksyttyä Suomen arktisen politiikan strategiaa päivittää tulevilla hallituskaudella. Osallistujien yhteinen näkemys oli, että erityisesti infrastruktuuriin, logistiikkaan, energiaan, teollisuuteen ja talouteen liittyvät asiat pitäisi huomioida ja analysoida uudestaan nyt, kun Venäjä-riippuvuudesta pyritään eri sektoreilla irti. Lisäksi todettiin, että huoltovarmuus on keskeinen teema, kun pohditaan yhteistyötä arktisilla alueilla. Niin ikään todettiin, että pohjoismainen huoltovarmuussopimus Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä on ollut voimassa jo vuosia mutta sen suhteen tarvitaan uutta keskustelua ja linjauksia. Saamelaiten totuus- ja sovintokomissiosta todettiin, että viimeaikaisten irtisanoutumisten ja muista vaikeuksista huolimatta komissio jatkaa edelleen työskentelyään.

3.4 Suomen arktisen neuvottelukunnan toiminta

Kaikki arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin suomalaisjäsenet ovat tarkkailijoina mukana Suomen arktisen neuvottelukunnan työssä, jota valtioneuvoston kanslia koordinoi. Neuvottelukunta koostuu valtioneuvoston ja tärkeimpien sidosryhmien edustajista. Kertomusvuonna se kokoontui muutaman kerran. Arktisen valtuuskunnan jäsenet osallistuivat neuvottelukunnan kokouksiin aktiivisesti joko etänä tai paikan päällä.

3.5 Antarktista koskeva parlamentaarinen yhteistyö

Antarktiseen keskittyvää parlamentaarista yhteistyötä on aiemmin toteutettu järjestämällä *Antarctic Parliamentary Assembly* -kokous, jota Iso-Britannia koordinoi. Tarkoituksena on ollut tarjota Antarktikselta kiinnostuneille eri maiden kansanedustajille mahdollisuus keskustella polaarisasioista sekä samalla kuulla muiden poliitikkojen näkemyksiä siitä, miten yhteistyötä voitaisiin kehittää. Toiminta ei ole ollut osa Etelämannerta koskevan sopimuksen (engl. *Antarctic Treaty*) virallisia rakenteita, eikä se muutenkaan heijasta sitä, millaista yhteistyötä valtioiden välillä on sopimukseen liittyen. Kertomusvuonna 2022 *Antarctic Parliamentary Assembly* ei kokoontunut.

3.6 Muut tapahtumat

Suomen arktisen valtuuskunnan jäseniä kutsutaan säännöllisesti kansallisiin ja kansainvälisiin tilaisuuksiin keskustelemaan arktisista teemoista. Suomen arktisen valtuuskunnan puheenjohtaja Mikko Kärnä muun muassa osallistui Reykjavikissa lokakuussa 2022 pidettyyn *Arctic Circle* -tapahtumaan, joka kokoaa vuosittain yhteen ison osan keskeisistä arktisten alueiden toimijoista Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

4 Aasian ja Euroopan parlamentaarisen kokouksen eli ASEP:n Suomen valtuuskunnan toiminta

Aasian ja Euroopan parlamentaarinen kokous eli ASEP ei kokoontunut vuonna 2022. Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 vaikutti Euroopan ja Aasian yhteistyösuhteisiin ja toi siihen uusia jännitteitä, koska osa Aasian maista ei tuominut Venäjän toimia. Nämä jännitteet näkyivät osaltaan siinä, ettei Euroopan ja Aasian yhteisiä tapaamisia järjestetty ASEP:n puitteissa vuoden 2022 aikana. Koska Suomen ASEP-valtuuskunnan toiminta linkittyy kansainvälisiin ASEP-kokouksiin, ei myöskään Suomen valtuuskunta kokoontunut kertomusvuonna.

5 Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin eli BSPC:n Suomen valtuuskunnan toiminta

Parlamentaarisen Itämeri-yhteistyön juuret ovat Suomessa. Vuonna 1991 silloinen eduskunnan puhemies Kalevi Sorsa järjesti parlamentaarikoille ensimmäisen Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin, jonka tarkoituksena oli toimia uuden alueellisen yhteistyön alkusysäyksenä välittömästi kylmän sodan jälkeen. Tämä 31 vuotta rakennettu alueellinen yhteistyö ympäristön ja ihmisten hyväksi kärsi valtavan kolauksen, kun Venäjä käynnisti hyökkäyssodan Ukrainaan. Parlamentaarinen Itämeri-yhteistyö etsiikin nyt uusia uria muuttuneissa geopoliittisissa olosuhteissa.

Samaan aikaan järjestön sisäinen keskustelukuluttuuri on tilanteen myötä kuitenkin muuttunut entistäkin avoimemmaksi ja eheämmäksi, ja keskustelun kärkiteemoja ovat alueellisen turvallisuuden, demokratian, ihmisoikeuksien ja sananvapauden turvaaminen. Tärkeä teema on myös ympäristön paremman tilan saavuttaminen ja erityisesti merenpohjan puhdistaminen maailmansotien saatossa sinne upotetuista ammuksista, aseista ja näiden sisältämistä vaarallisista kemikaaleista.

Suomen valtuuskunnan työ jakautuu Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin (engl. *Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC*) varsinaiseen istuntoon, pysyvän komitean ja ilmastonmuutos- ja biodiversiteettiöryhmän kokouksiin sekä Suomen valtuuskunnan omiin kansallisiin kokouksiin. Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssi työskentelee tiiviissä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa alueen maiden hallitusten, muiden alueellisten järjestöjen, tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.

Mai Kivelä oli kertomusvuonna BSPC:n ilmastonmuutos- ja biodiversiteettityöryhmän suomalaisjäsenenä, ja hänen varajäsenenään toimi Joonas Könttä. Saara-Sofia Sirén puolestaan raportoi Itämeren suojelukomission, HELCOMin, työstä ja Itämeren rehevöitymisen tilasta.

5.1 Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin eli BSPC:n kokous

Itämeri-parlamentaarikot, alueen hallitusten edustajat ja sidosryhmät kokoontuivat kesällä Tukholmaan vuotuisen istuntoon. Se järjestettiin poikkeuksellisesti jo 12.–14.6. ilman Venäjän jäsenparlamentteja duumaa, liittoneuvostoa ja Luoteis-Venäjän lakiasäätäviä elimiä, jotka oli suljettu pois yhteistyöstä jo aiemmin. Edustajat olivat istunnossa yksimielisiä siitä, että alueellisen yhteistyön tulevaisuus tulee vastaisuudessaakin olemaan yhtä vahva kuin alueen demokratiat, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Istunnon eri osiot käsitelivät aiheita, jotka olivat Ruotsin puheenjohtajuuskauden painopistealueita. Niissä käsiteltiin alueellista yhteistyötä, demokratiaa ja sananvapautta, ilmastonmuutoksen haittavaikutusten hillitsemistä, näihin sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Viimeinen osio käsiteli alueen demografisia haasteita erityisesti Ukrainan sodan valossa. Istunto päättyi yleiskeskusteluun sekä raportojien selontekoihin, joiden yhteydessä kuultiin raportit Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission, HELCOMin, työstä sekä yhdennetyn meripolitiikan tilasta. Istunnon päätteeksi BSPC yksimielisesti hyväksyi kattavan alueen hallituksille toimeenpantavaksi lähetettävään päätöslauselmaan.

Puheenjohtajuus siirtyi Ruotsin parlamentilta Saksan parlamentille eli bundestagille, ja uudeksi puheenjohtajaksi valittiin parlamentin edustaja Johannes Schraps. Ensimmäisessä puheessaan Johannes Schraps painotti sitä, että bundestag toimii puheenjohtajana poikkeuksellisenä aikana, kun pitkä koronaviruspandemia on ohi, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on käynnissä ja demokraattiset arvot ovat uhattuina. Saksan liittoparlamentin BSPC-puheenjohtajuuskauden, 2022–2023, painopistealueita ovat yhteistyön tiivistäminen entisestään Itämeren valtioiden neuvoston eli CBSS:n kanssa, jotta voidaan vahvistaa demokraattista järjestelmää ja demokraattisia instituutioita pandemian, kyberhyökkäysten, valeutiskampanjoiden sekä salaliittoteorioiden kaltaisten uusien haasteiden edessä. Aiempien vuosien tapaan BSPC arvostaa jatkossakin tiivistä vuoropuhelua nuorten kanssa muun muassa Itämeren alueen nuorisofoorumin (engl. *Baltic Sea Parliamentary Youth Forum*) kautta.

5.2 Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvän komiteaan kokoukset

Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin pysyvällä komitealla oli kertomusvuonna kolme varsinaista kokousta. Helmikuulle kaavailtu kokous peruuntui Venäjän Ukrainaan käynnistämän hyökkäyssodan takia. Parlamentaarikkokonferenssin puheenjohtaja Pyry Niemi Ruotsista ja varapuheenjohtaja Johannes Schraps Saksasta totesivat julkilausumassa, että pohja Itämeren parlamentaariselle yhteistyölle putosi siinä vaiheessa, kun Venäjän parlamentti pyysi presidentti Vladimir Putinia tunnustamaan Donetskin ja Luhanskin niin sanonut kansantasavallat. Itämeri-yhteistyön perustana ovat kansainvälisen oikeuden sekä ihmisoikeuksien, rauhan ja demokratian kunnioittaminen. Itämeren parlamentaarikkokonferenssi on kunnioittanut näitä periaatteita 31 vuotta, perustamisestaan lähtien. Niemi ja Schraps katsoivat, että Venäjän federaatio oli hyökkäyksellään Ukrainaan mitätöinyt kaikki nämä periaatteet. Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Sakari Puisto reagoi niin ikään tilanteeseen ja piti puheenjohtajiston linjausta oikeana, sillä vaikka Venäjän toimet kohdistuvat välittömästi Ukrainaan, ne ovat myös hyökkäys koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan. Puisto totesi, että hyökkäys rikkoi räikeästi kansainvälistä oikeutta vastaan ja Suomi tukee Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia, itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta sekä vastaa Venäjän toimiin osana Euroopan unionia. Puiston mukaan Suomi myös tutkii, millä keinoin Suomen tukea Ukrainalle voitaisiin vahvistaa.

Huhtikuussa järjestettiin pysyvän komitean kokous Varsovassa. Siellä Itämeri-parlamentaarikot osoittivat jälleen solidaarisuuttaan Ukrainalle. Pysyvä komitea tuomitsi yksimielisesti Venäjän aggressiivisen ja raajan hyökkäyssodan Ukrainaan. Varsovassa päätettiin myös päivittää järjestyssääntöjä niin, että kansainvälistä lainsäädäntöä rikkovien jäsenparlamenttien toiminta Itämeri-yhteistyössä voitaisiin vastaisuudessa

keskeyttää. Parlamentaarikot peräänkuuluttivat kokouksessa lännen yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta ja korostivat, että parlamentaarinen Itämeri-yhteistyö edellyttää sitä, että jäsenparlamentit kunnioittavat rauhaa, demokratiaa ja ihmisoikeuksia.

Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Sakari Puisto kertoi kokouksessa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta ajankohtaiselonteosta sekä meneillään olevasta Nato-keskustelusta. Varsinaisen pysyvän kokouksen ulkopuolella hän tapasi Varsovassa myös Puolan parlamentin alahuoneen, sejamin, Suomi-ryhmän puheenjohtajan, Zofia Czernowin, sekä Puolan parlamentin ulkoasiainvaliokunnan jäsenen, Władysław Teofil Bartoszewskin. He keskustelivat ajankohtaisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta tilanteesta Itämeren alueella, ukrainalaisten pakolaisten asemasta Puolassa ja yhteydenpidon tiivistämisestä Suomen ja Puolan välillä myös parlamentaarisella tasolla.

Marraskuussa pysyvän komitean kokouksessa Berliinissä parlamentaarikot keskustelivat Itämeren pohjan puhdistamisesta maailmansotien räjähtämättömistä ammuksista ja kemiallisista aseista. Itämeri-parlamentaarikot ovat jo pitkään toivoneet alueen hallituksilta toimenpiteitä merenpohjan puhdistamiseksi sinne maailmansotien aikana upotetuista räjähtämättömistä ammuksista ja vaarallisista kemiallisista aseista. Parlamentaarikot ovat myös ehdottaneet erillisen rahaston perustamista tätä tarkoitusta varten. Saksan liittoparlamentti on nostanut merenpohjan puhdistamisen yhdeksi puheenjohtajuuskautensa painopistealueeksi. Kokouksessa kuultiin asiaan liittyen merialan asiantuntijoita ja yhteistyöjärjestöjä. Kokouksen muut aiheet käsittelivät Itämeren alueen yhteistyön ja ympäristön tilaa. Itämeren alueen maiden parlamentaarikot ovat entisestään pyrkineet tiivistämään vuoropuheluaan ja laaja-alaista yhteistyötään muun muassa alueen ympäristöyhteistyön, demokratian ja sananvapauden puolesta sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Suomea Berliinin-kokouksessa edusti Itämeren alueen parlamentaari kokonferenssin Suomen valtuuskunnan jäsen Joonas Könntä.

5.3 Ilmastonmuutos- ja biodiversiteettityöryhmän toiminta

Ilmastonmuutos- ja biodiversiteettityöryhmän tehtävänä on pohtia keinoja ilmastonmuutoksen negatiivisten vaikutusten torjumiseksi ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Kuulemistensa pohjalta se laatii alueen maiden hallituksille loppuraportin suosituksineen elokuuhun 2023 mennessä.

Ilmastonmuutos- ja biodiversiteettityöryhmä kokoontui elokuussa Saksan Schweriniin. Siellä työryhmän jäsenet perehtyivät maaseudun ekologiaan, turvemaahan, energian varastointiin sekä näihin liittyviin alueellisiin hankkeisiin ja parhaisiin käytäntöihin. Lisäksi työryhmän jäsenet keskustelivat muun muassa Itämeren nuorisofoorumin edustajien ja saksalaisten asiantuntijoiden kanssa ilmastonmuutoksesta ja biodiversiteetistä. Työryhmän jäsenet vierailivat myös Gut Grambowin biokaasulaitoksella, Schaalseen ja Elben biosfäärin suojelualueella sekä Wemagin energiavarastointilaitoksella.

5.4 Itämeren alueen parlamentaari kokonferenssin Suomen valtuuskunnan kokoukset

Itämeren alueen parlamentaari kokonferenssin Suomen valtuuskunta kokoontui helmikuussa. Kokouksessa Itämeri-suurlähettiläs Helena Tuuri raportoi valtuuskunnalle EU:n Itämeri-strategiasta (EUBSRS) ja 30-vuotisjuhliiaan viettävän Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) työstä sekä yhteistyön tulevaisuudesta Venäjän kanssa. EU:n Itämeri-strategiaan liittyen Helena Tuuri kertoi uudesta toimintaohjelmasta ja rahoituskaudesta, joita pyritään yhdistämään synergiaetujen saavuttamiseksi. Hän kertoi myös EUBSRS:n vuosifoorumista, joka järjestettiin kertomusvuonna Lappeenrannassa.

Ruotsin BSPC-valtuuskunta vieraili eduskunnassa 15.–16.5. Sen lisäksi, että he tapasivat suomalaisia Itämeri-parlamentaari koita, heille järjestettiin pieneniseminaari Itämeren alueen turvallisuudesta ja ympäristön tilasta. Kenraalimajuri (evp.) Pekka Toveri alusti vieraille Itämeren alueen turvallisuustilanteesta Ukrainan sodan varjossa. Dosentti Arto Luukkanen loi katsauksen venäläiseen imperialistiseen ajatteluun ja sen ”viimeiseen taistoon”. Saara Bäck ympäristöministeriöstä kertoi Itämeren alueen rajat ylittävistä yhteistyöstä ja sen tulevaisuuden skenaarioista.

6 Välimeren unionin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan toiminta

Välimeren unionin parlamentaarinen yleiskokous kokoontuu kerran vuodessa täysistuntoon, ja sen käsittelyyn meneviä kannanottoja valmistellaan viidessä komiteassa. Parlamentaarinen yleiskokous perustettiin aikanaan hallitustenvälisen yhteistyön rinnalle. Yleiskokoukseen kuuluu parlamentaarikkoja kaikista EU-maista, Välimeren alueen muista valtioista (Algeria, Bosnia ja Hertsegovina, Egypti, Israel, Libanon, Marokko, Mauritania, Syyria, Tunisia, Turkki ja Palestiina) ja Euroopan parlamentista. Välimeren unionin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminta on kärsinyt hallinnollisista ongelmista, koska sillä ei ole pysyvää sihteeristöä vaan toimintaa on koordinoitu Italian parlamentista käsin.

Välimeren unionin parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajuus on vuorovuosin joko Euroopan parlamentilla tai yhdellä Välimeren unionin parlamentaarisen yleiskokouksen jäsenvaltioista. Kertomusvuonna Marokko toimi puheenjohtajana.

Suomen valtuuskuntaan kuuluu kolme jäsentä ja kolme varajäsentä. Valtuuskunnan puheenjohtajana on toiminut vuodesta 2021 Jussi Saramo. Suomen valtuuskunnalla on jäsenyys kolmessa eri komiteassa: poliittisessa komiteassa on Jussi Saramo (vas.), taluskomiteassa Janne Heikkinen (kok.) ja kulttuurikomiteassa Mari Rantanen (ps.).

Välimeren unionin parlamentaarinen yleiskokous tarjoaa suomalaisille kansanedustajille mahdollisuuden käydä dialogia etenkin eteläisen Välimeren maiden parlamentaarikkojen kanssa. Suomella on monia vahvuuksia, jotka liittyvät Välimeren alueen keskeisiin teemoihin, kuten ilmastonmuutokseen, naisten oikeuksiin, nuorten osallistamiseen, koulutuskysymyksiin sekä konfliktien välitykseen ja kriisinhallintaan, ja näihin teemoihin liittyvää yhteistyötä on tärkeää edistää. Välimeren unionin parlamentaarisen yleiskokouksen naisten oikeuksien komitea kokoontui Roomassa 13.7. Suomen delegaatiosta ei ollut kokouksessa osanottajia. Kertomusvuonna Välimeren parlamentaarinen yleiskokous ei kokoontunut.

7 Eduskunnassa toimivien kansainvälisten yhteistyöverkostojen toiminta

Virallisten kansainvälisten valtuuskuntien lisäksi eduskunnassa on vaalikauden 2019 alusta alkaen toiminut neljä kansanedustajien vapaaehtoista verkostoa, joiden toiminta liittyy kansainvälisten kysymysten seurantaan ja joissa kansanedustajat ottavat kantaa ajankohtaisiin kansainvälisiin kysymyksiin. Verkostot eivät ole suoraan yhteydessä mihinkään kansainväliseen järjestöön, ja siksi niiden toiminta on vapaamuotoisempaa.

7.1 Eduskunnan ihmisoikeusverkoston toiminta

Eduskunnan ihmisoikeusverkosto on perustettu vuonna 1991. Veronika Honkasalo (vas.) toimi verkoston puheenjohtajana vuonna 2022. Varapuheenjohtajana toimi Elina Valtonen (kok.) ja lokakuusta lähtien toisen varapuheenjohtajana ed. Inka Hopsu (vihr.). Verkosto antoi kertomusvuoden joulukuussa julkilausuman Iranin ihmisoikeustilanteesta ja kuolemaantuomituista mielenosoittajista. Lisäksi verkosto järjesti 16.12. keskustelutilaisuuden aiheesta ”*Itäraja ja ihmisoikeudet*”. Tilaisuudessa kuultiin säädösvalmisteluun osallistuneiden virkamiesten sekä rajatutkimus- ja ihmisoikeusasiantuntijoiden näkemyksiä.

Ihmisoikeusverkosto tapasi 8.12. Afganistan–Suomi-kauppayhdistyksen puheenjohtajan Ghulam Mohammad Ahmadin sekä Geologian tutkimuskeskuksen tutkijan Elmira Brooshanin ja Geofysiikan ratkaisut -tulosyksikön päällikön Fredrik Karellin. He kertovat verkostolle Afganistaniin jääneiden, Suomeen sidoksissa olevien henkilöiden tilanteesta. Sen jälkeen keskusteltiin keinoista, joilla näitä ihmisiä voidaan auttaa.

Kiinan uiguurivähemmistöjen tilanne oli verkoston keskusteluiden ja tapaamisten aiheina useaan otteeseen kertomusvuoden aikana. Verkosto tapasi 28.10. ihmisoikeusaktivisti Nury Turkelin, jonka kanssa

verkoston jäsenet keskustelivat Kiinan uiguurien tilanteesta ja uskonnonvapautteen liittyvistä kysymyksistä. Verkosto tapasi 29.4. Maailman uiguurikongressin edustajat, jotka vierailivat Suomessa: puheenjohtaja Dolkun Isan, työvaliokunnan varapuheenjohtajan Turgunjan Alawdunin ja naisten komitean puheenjohtajan Zumretay Arkinin. Lisäksi ihmisoikeusverkosto järjesti 25.2. avoimen kuulemistilaisuuden siitä, millainen on uiguurivähemmistön tilanne Kiinassa. Ihmisoikeusverkosto on ollut huolissaan myös Venäjän opposition ja toisinajattelijoiden tilanteesta ja järjesti myös 30.3. kuulemistilaisuuden Venäjän tutkijoiden ja korkeakoulujen tilanteesta Ukrainan sodan alettua.

Verkosto on antanut kertomusvuonna myös julkilausuman Gazan lasten tilanteesta. Lisäksi ihmisoikeusverkosto on esittänyt huolensa afganilaisten maahantuloon liittyen lupaprosessien helpottamiseksi. Verkoston puheenjohtaja Veronika Honkasalo ja Inka Hopsu jättivät aiheesta kirjallisen kysymyksen sisäministerille.

7.2 Eduskunnan rauhanvälitysverkoston toiminta

Rauhanvälitysverkoston puheenjohtajana toimi kertomusvuonna Erkki Tuomioja (sdp.) ja varapuheenjohtajana Jouni Ovaska (kesk.). Kokouksessaan 8.6. rauhanvälitysverkosto sai tilannekatsauksen Etyjin nykytilasta ja tulevaisuudennäkymistä. Katsauksen antoivat ulkoministeriöstä Lauri Hirvonen, Laura Lindgren ja Leena Saarikoski.

Eduskunnan rauhanvälitysverkosto tapasi 9.6. ulkoministeri Pekka Haaviston. Tapaamisessa käsiteltiin muun muassa viimeaikaisia tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet kansainvälisen ympäristön rauhanvälitykseen. Kansainvälistä keskustelua ovat hallinneet merkittävät kriisit, ennen kaikkea Afganistanin tilanne ja Ukrainan sota, mikä on johtanut siihen, että perinteisemmät kohteet ovat jääneet vähälle huomiolle. Keskusteluosuudessa sivuttiin Afganistanin Taliban-hallinnon tunnustamista ja sen mahdollisia seurauksia. Ulkoministeriön tietojen mukaan YK:n kehitysapuohjelma eli UNDP toimii maassa lähes entiseen tapaan ja nojaa yhteistyöhön piiritason hallinnon kanssa.

Rauhanvälitysverkosto tapasi 18.10. konfliktinratkaisujärjestö CMI:n ja ulkoministeriön virkamiehiä. Tapaamisen aiheena oli ajankohtaiskatsaus rauhanvälitykseen. Ulkoministeriön alivaltiosihteeri Kai Sauer käsiteli avauspuheenvuorossaan rauhanvälityksen kehittymistä osaksi Suomen ulkopolitiikkaa ja nykytilaa. Hänen mukaansa Suomi on pitkään panostanut normatiiviseen työhön eli osaltaan vahvistanut rauhanvälityksen asemaa muun muassa YK:n ja EU:n keinovalikoimissa. Ulkoministeriöön perustettiin rauhanvälityskeskus vuonna 2020. Lisäksi ulkoministeri Haavisto nimitti kansanedustaja Suldaan Said Ahmedin rauhanvälityksen erityisedustajaksi Afrikan sarveen vuoden 2022 kesällä. CMI:n Janne Taalas käsiteli puheenvuorossaan CMI:n nykytilaa ja niitä ajankohtaisia tapahtumia kansainvälisessä ympäristössä, jotka ovat vaikuttaneet yleisemmin rauhanvälitykseen. Säätiö on laajentunut voimakkaasti viimeisten vuosien aikana, ja sen kysyntä on kasvanut erityisesti vuonna 2022. Keskustelussa sivuttiin Suomen ja Turkin perustamaa YK:n rauhanvälityksen ystäväryhmää. Lisäksi keskustelussa pohdittiin pohjoismaisen yhteistyön tilaa rauhanvälityksessä ja todettiin, että maiden tulisi koordinoida paremmin rauhanvälityksen toimintaansa.

7.3 Eduskunnan globaaliryhmän toiminta

Eduskunnan Globaaliryhmä perustettiin vuonna 2003. Se jatkoi aikaisemmin toimineen Globaalietiikkaryhmän toimintaa. Globaaliryhmän puheenjohtajana toimi kertomusvuonna Hussein al-Taee (sd.). Hanna Sarkkinen (vas.) jatkoi ryhmän varapuheenjohtajana, kunnes siirtyi valtioneuvoston jäseneksi kesäkuussa. Syyskuussa uusiksi varapuheenjohtajiksi valittiin Inka Hopsu (vihr.) ja Suldaan Said Ahmed (vas.). Eduskunnan Globaaliryhmä järjestää kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia, joissa käsitellään maailmanpoliittisia kysymyksiä, kuten kauppa- ja kehityspolitiikkaa, ilmastonmuutosta, maailmantaloutta, uskontoja ja globaaleja valtasuhteita. Eduskunnan Globaaliryhmä voi myös ottaa kantaa erilaisiin kansainvälisiin kysymyksiin, mutta sillä ei ole virallista asemaa eduskunnassa.

Toimintavuoden aikana käsiteltiin muun muassa Myanmarin tilannetta vallankaappauksen jälkeen ja tehtiin myös hallitukselle kirjallinen kysymys aiheesta. Kirjallisen kysymyksen allekirjoitti enemmistö Globaaliryhmän jäsenistä.

Lisäksi Globaaliryhmä järjesti 24.5. sähköautoteollisuuden vastuullisuutta ja tulevaisuuden näkymiä käsitelleen keskustelutilaisuuden. Alustajina toimivat Finnwatch ry:n toiminnanjohtaja Sonja Finér, Autotuoajat ja -teollisuus ry:n toimitusjohtaja Tero Kallio ja Aalto-yliopiston professori Tanja Kallio. Tilaisuuden juontajana toimi Moottori-lehden päätoimittaja Eila Parviainen.

30.9. Globaaliryhmä järjesti ”*Suomi, EU Ja Afrikka muuttuvassa maailmantilanteessa*” -seminaarin. Tilaisuudessa käsiteltiin EU:n, Suomen ja Afrikan välisiin suhteisiin liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Tilaisuuden pääpuhujina olivat komissaari Jutta Urpilainen, ulkoministeri Pekka Haavisto ja kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari.

28.11. Globaaliryhmä tapasi UNHCR:n Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän alueellisen toimiston apulaisjohtajan Paul Strombergin.

13.12. Globaaliryhmällä oli kehityspoliittisen toimikunnan (KPT) kanssa lounastapaaminen, jossa keskusteltiin kehitysyhteistyön ja -politiikan muutoksista ja tulevaisuudesta Pohjoismaissa.

7.4 Nuorten kansanedustajien kansainvälisen verkoston toiminta

Nuorten kansanedustajien kansainvälinen verkosto ei kokoontunut vuonna 2022.

LIITE: VALTUUSKUNTIEN JÄSENYTYDET VAALIKAUDELLA 2019–2023

Naton parlamentaarisen yleiskokouksen (Nato PA) Suomen valtuuskunta

Puheenjohtaja	Ilkka KANERVA (kok.), 14.4.2022 asti Elina VALTONEN (kok.), alk. 5.5.2022
Varapuheenjohtaja	Mikko SAVOLA (kesk.)
Varsinaiset jäsenet	Mika KARI (sd.) Tom PACKALÉN (ps.) Ei varajäseniä.
Sihteeri	valiokuntaneuvos Heikki Savola www.nato-pa.int

Parlamenttienvälisen liiton (IPU) Suomen ryhmän valtuuskunta

Puheenjohtaja	Heli JÄRVINEN (vihr.)
Varapuheenjohtaja	Sebastian TYNKKYNE (ps.)
Varsinaiset jäsenet	Anne KALMARI (kesk.) Merja KYLLÖNEN (vas.) Mats LÖFSTRÖM (r.) Kristiina SALONEN (sd.) Sari TANUS (kd.) Sofia VIKMAN (kok.)
Varajäsenet	Markku EESTILÄ (kok.) Tarja FILATOV (sd.) Hanna HOLOPAINEN (vihr.) Eeva KALLI (kesk.) Mai KIVELÄ (vas.) Ari KOPONEN (ps.) Antero LAUKKANEN (kd.) Mikko OLLIKAINEN (r.)
Sihteeri	kansainvälisten asiain sihteeri Teemu Vuosio www.ipu.org

Arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunta

Puheenjohtaja	Mikko KÄRNÄ (kesk.)
Varapuheenjohtaja	Satu HASSI (vihr.)

Varsinaiset jäsenet	Eeva-Johanna ELORANTA (sd.) Niina MALM (sd.) Minna REIJONEN (ps.) Mari-Leena TALVITIE (kok.)
	Ei varajäseniä.
Sihteeri	kansainvälisten suhteiden asiantuntija Sari Wessman www.arcticparl.org

Itämeren alueen parlamentaarikkokonferenssin Suomen valtuuskunta

Puheenjohtaja	Sakari PUISTO (ps.)
Varapuheenjohtaja	Riitta MÄKINEN (sd.)
Varsinaiset jäsenet	Joonas KÖNTTÄ (kesk.) Kai MYKKÄNEN (kok.) Paula WERNING (sd.)
Varajäsenet	Mai KIVELÄ (vas.) Pirkka-Pekka PETELIUS (vihr.) Mari RANTANEN (ps.) Saara-Sofia SIRÉN (kok.) Ari TORNIAINEN (kesk.)
Sihteeri	kansainvälisten asiain sihteeri Mika Laaksonen www.bspc.net

Aasian ja Euroopan parlamentaarisen kokouksen (ASEP) Suomen valtuuskunta

Puheenjohtaja	Sanni GRAHN-LAASONEN (kok.)
Varsinaiset jäsenet	Jenna SIMULA (ps.) Erkki TUOMIOJA (sd.)
	Ei varajäseniä.
Sihteeri	kansainvälisten suhteiden asiantuntija Sari Wessman

Välimeren unionin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta

Puheenjohtaja	Paavo ARHINMÄKI (vas.), 8.9.2021 asti
---------------	---------------------------------------

Varsinaiset jäsenet	Jussi SARAMO (vas.), 11.11.2021 alkaen Janne HEIKKINEN (kok.) Mari RANTANEN (ps.)
Varajäsenet	Eveliina HEINÄLUOMA (sd.) Heli JÄRVINEN (vihr.) Jouni OVASKA (kesk.)
Sihteeri	kansainvälisen osaston johtaja Katriina Kuusinen www.paufm.org